بررسی انتقادی «راهنماهای شش‌گانهٔ اخلاق در پژوهش ایران»

امیرحسین خداپرست (M.A.)[1]، آزاده عبدالله زاده (B.A.)[1]، محمد راسخ (Ph.D.)[1,2]

۱- گروه حقوق و اخلاق زیستی، مرکز تحقیقات بیوتکنولوژی تولید مثل، پژوهشکده فناوری‌های نوین علوم پزشکی جهاد دانشگاهی- ابن‌سینا، تهران، ایران.

۲- گروه حقوق عمومی و بین‌الملل، دانشکده حقوق، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: «راهنماهای شش‌گانهٔ اخلاق در پژوهش»، شامل دستورالعمل‌هایی اخلاقی در «پژوهش‌های ژنتیک»، «پژوهش بر گروه‌های خاص»، «پژوهش بر حیوانات»، «پژوهش بر گامت و جنین»، «پژوهش‌های پیوند عضو و بافت» و «کارآزمایی‌هایی بالینی» است. این راهنماها به وسیله شورای سیاست‌گذاری وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و مرکز تحقیقات اخلاق و تاریخ پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران در سال ۱۳۸۵ تدوین شده و هدف از تهیهٔ آنها، ارائهٔ راهکارهای اخلاقی در شش حوزهٔ پژوهشی نوپا در علوم پزشکی و زیستی است که برانگیزندهٔ مسائل گوناگون اخلاقی و حقوقی هستند. با این حال، به نظر می‌رسد نقاط ضعف، ابهام و کاستی‌هایی در تألیف و تدوین آنها راه یافته است. این مقاله به بررسی انتقادی راهنماهای شش‌گانه می‌پردازد.

نتیجه‌گیری: یک راهنمای اخلاقیِ مطلوب، نظریه‌ای کلی، موجه و منسجم را در فلسفهٔ اخلاق در برمی‌گیرد و با استفاده از آن، به صورت شفاف، صریح و دقیق، راهکارهایی را دربارهٔ همهٔ مسائل مربوط به موضوع، نه مسائل نامرتبط، ارائه می‌دهد. مجموعهٔ «راهنماهای شش‌گانهٔ اخلاق در پژوهش» نظریه‌ای کلی، موجه و منسجم را دربارهٔ اخلاق نمایان نمی‌کند و فاقد شفافیت، جامعیت و دقت مناسب است. همچنین، برخی دستورالعمل‌های این مجموعه، خارج از گسترهٔ اخلاق و در واقع، حقوقی یا فنی است.

کلید واژگان: اخلاق کاربردی، اخلاق در پژوهش، راهنماهای اخلاقی، نظریهٔ موجه اخلاقی، معرفت توصیفی، معرفت هنجاری، شفافیت قواعد اخلاقی، جامعیت قواعد اخلاقی.

مسئول مکاتبه: امیرحسین خداپرست، گروه حقوق و اخلاق زیستی، پژوهشکده فناوری‌های نوین علوم پزشکی جهاد دانشگاهی- ابن‌سینا، تهران، ایران.

پست الکترونیک: khodaparast@avicenna.ac.ir

Downloaded from http://www.jri.ir